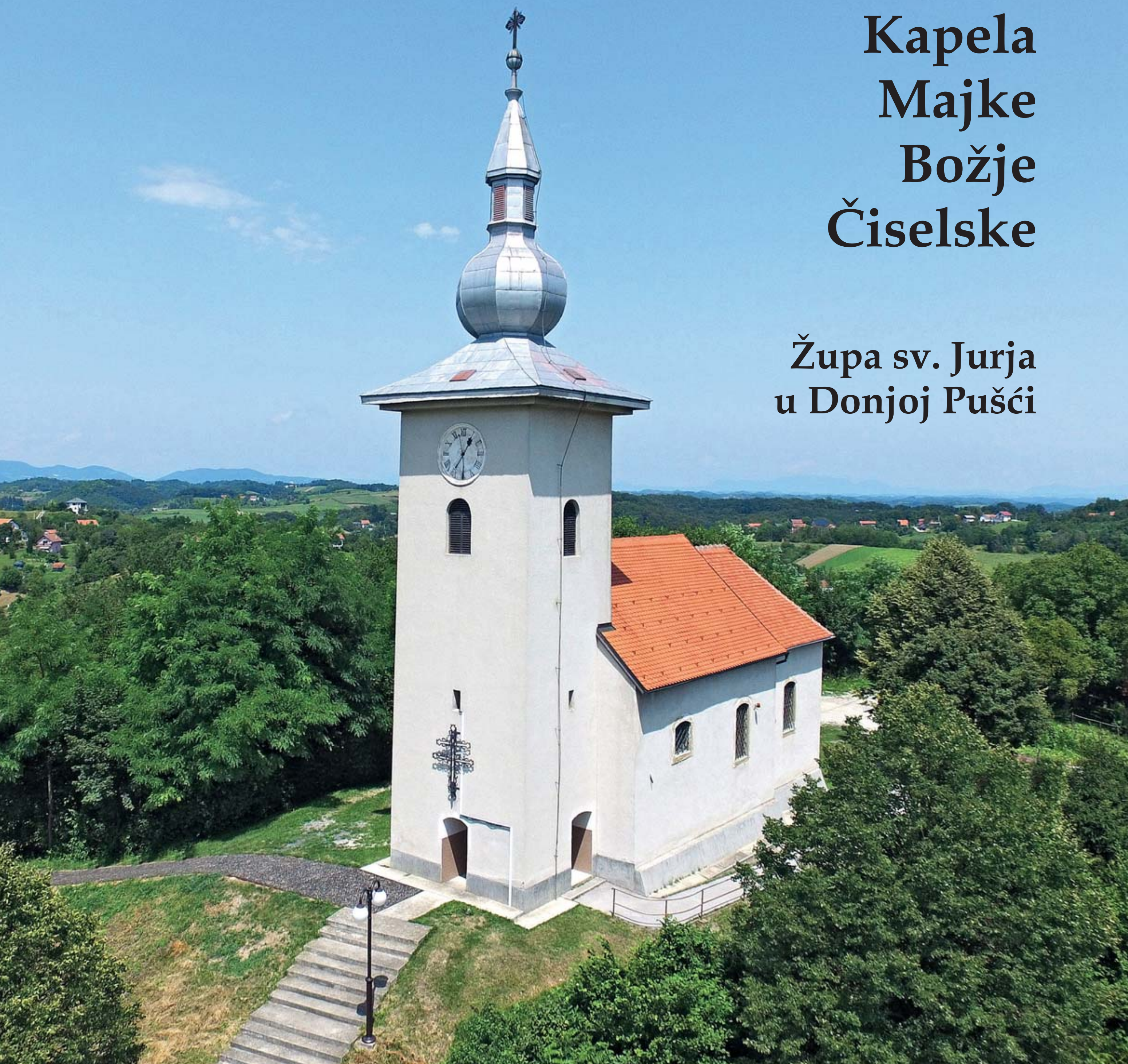
Kapela Majke Božje Čiselske

Župa sv. Jurja u Donjoj Pušći

Kapela Majke Božje Čiselske

Župa sv. Jurja u Donjoj Pušći

Općina Pušća

Kapela Majke Božje Čiselske / Župa svetoga Jurja u Donjoj Pušći

U povodu otvaranja „Staze života“ s postajama Križnoga puta,
rad samoukog kipara Franje Haramine

Nakladnik: Općina Pušća

Za nakladnika: Anđela Cirkveni

Osmislio i priredio: Dražen Mihok

Suradnici:
Anđela Cirkveni, vlč. Franjo Tkalčec, Jasna Horvat, Ivica Ivanković

Lektura: Jasna Horvat, Ivica Ivanković

Notografija: Branko Ivanković

Tehnički urednik: Anđelko Mihok

Fotografije: Mladen Kozlek i obiteljski arhivi

Naslovnica:
Kapela Majke Božje Čiselske *„Bijela golubica koja leti k nebu“(Vlč. Milan Večerić)*

Tisak:
Tiskara Hlad, Pluska

Naklada:
1500 kom

ISBN 978-953-59247-0-8

Donja Pušća, 2016.

„Staza života“ i postaje Križnoga puta financirani su iz proračuna Općine Pušća.
Zahvaljujemo na potpori gradu Zaprešiću i gradu Zagrebu.

Romarski put Majke Božje Čiselske u Donjoj Pušći

Anđela Cirkveni, načelnica Općine Pušća

Dobro došli, dragi hodočasnici, u općinu Pušća i Župu sv. Jurja, čiji krajolik svojom raznolikošću prirodne, kulturno–povijesne i duhovne baštine očarava svakog posjetitelja! Dobro došli na sjeverozapad Zagrebačke županije i istočni dio osunčanih proplanaka i padina Marijagoričkog pobrđa na kojima se smjestilo osam naših naselja: Bregovljana, Donja Pušća, Dubrava Pušćanska, Gornja Pušća, Hrebina, Hruševec Pušćanski, Marija Magdalena i Žlebec Pušćanski.

Najveće naselje naše općine je Donja Pušća, udaljena od grada Zagreba samo tridesetak kilometara. To je i administrativno središte Općine, ali i središte naše župe. Zakonom o lokalnoj samoupravi iz 1993. godine Pušća dobiva status općine pa se ustrajno trudimo postati gospodarski poželjna i društveno razvijena zelena oaza, privlačna i ugodna za rad, boravak i življenje. Od te godine ostvarili smo mnoge projekte u svrhu poboljšanja uvjeta života iživljenja stanovnika općine Pušća. Zbog savjesnog i odgovornog poštivanja svih Zakona i Propisa, kao i racionalnog ulaganja i upravljanja našom Općinom u posljednjih trinaest godina, prema stupnju razvijenosti rangirani smo u visoku 4. kategoriju općina i gradova RH. Također, Forbesov institut za istraživanje kvalitete života stanovništva, u 2012. godini, birajući najbolje i najperspektivnije gradove i općine u Hrvatskoj, općini Pušća dodijelio je 26. mjesto među 100 najbolje rangiranih!

Tragovi vrijednih ruku naših predaka obvezuju nas zaštititi i unaprijediti sve ono što su nam ostavili u svojoj duhovnoj, kulturnoj i povijesnoj ostavštini. Upravo u središtu Donje Pušće nailazimo na rijedak primjer crkvenoga graditeljstva, jer su na jednoj uzvisini dvije crkve – u podnožju tzv. *Cirkvenog brijega* uzdiže se Župna crkva sv. Jurja, a na vrhu iste uzvisine je kapela Majke Božje Čiselske.

Obje sakralne građevine daju mjestu nadaleko prepoznatljivu vizuru, a pušćanskoj župi poseban čar. Stoga je urbanističko–pejsažno uređenje padine „Staza života“ – s novim postajama Križnoga puta od Župne crkve sv. Jurja do kapele Majke Božje Čiselske – naš doprinos očuvanju te pušćanske duhovno–kulturne baštine. Postaje Križnoga puta (rad samoukog kipara Franje Haramine) obogatile su perivojno oblikovani prostor i stvorile sakralno–meditativni sadržaj namijenjen ne samo župljanima župe sv. Jurja, nego i svima vama, dragi naši romari!

Želja nam je da područje pušćanske općine i župe postane i bude mjestom naših zajedničkih susreta s Majkom Božjom Čiselskom, mjestom gdje će brojni hodočasnici ispuniti svoje zavjete, donijeti svoje nove prošnje i pjevati marijanske pjesme, pri tome uživajući u bogatstvu prirodnih i kulturno–povijesnih ljepota koje su nam ostavili naši preci.

Sačuvati za budućnost

Vlč. Franjo Tkalčec, župnik Župe sv. Jurja, Donja Pušća

Vrijeme prolazi. Sjećanja blijede, gube se, nestaju!

Kako sačuvati događaje od zaborava? Možda netko vodi dnevnik u koji zapisuje ono što je njemu važno...? Netko drugi piše kronologiju događaja za sebe. Može li se u naš mozak upisati sjećanje na prošlost, a da ne pomiješamo jučer i prekjučer, lanjske događaje s onima od prije pet ili pedeset godina? Nažalost, nemamo takvih sposobnosti kojima bismo sačuvali prošlost od zaborava. Netko će zapamtiti više, netko manje. Budući naraštaji ostat će uskraćeni za prošlost.

Brošura o kapeli Majke Božje Čiselske pravi je način i primjer kako sačuvati djelić prošlosti za budućnost. Želja je riječima i slikom pokazati kada je sagrađena kapela te istaknuti i štovanje vjernika prema Blaženoj Djevici Mariji. U tom smislu, brošura je naše sačuvano sjećanje u riječi i slici za buduće naraštaje.

Panorama Donje Pušće

Kapela Majke Božje Čiselske

Štovanje Blažene Djevice Marije, Kraljice Svete krunice ili u našem kraju Majke Božje Čiselske, u Hrvata je prisutno od pamtivijeka. Ta je pobožnost dio ljubavi prema Majci Božjoj koju hrvatski narod nosi u srcu jer ga je Ona uvijek pratila kroz teška vremena u prošlosti, sve do današnjih dana. Hrvatski narod iskreno vjeruje kako je Blažena Djevica najvjernija „odvjetnica Hrvatske". Stoga se ponosimo i svojom *romarskom* tradicijom te mnogim proštenjarskim svetištima u kojima su od davnine romari častili Mariju dolazeći k Njoj pješačenjem ili prevozeći se na kolima, kočijama, kroz noć, po vrućini i po kiši, na koljenima. Župljani Župe sv. Jurja našli su mjesto za molitvu i pomoć u svim nevoljama i brigama u kapeli Majke Božje Čiselske koja im je postala i mjestom mnogih njihovih zavjeta.

U središtu Donje Pušće uzdiže se uzvisina zvana *Cirkveni brijeg* koju krase dvije crkve: Župna crkva sv. Jurja u podnožju te kapela Majke Božje Čiselske na vrhu te uzvisine. Po tim sakralnim građevinama Donja Pušća je nadaleko prepoznatljiva, iako ima još mjesta diljem naše domovine koje krase dvije ili čak više crkava. Upravo Hrvatsko zagorje ima tu lako uočljivu posebitost, vidljivu svakome njegovom stanovniku i posjetitelju; na brojnim uzvisinama pitomih zelenih brežuljaka uzdižu se crkvice, naziru bijeli tornjevi, kurije, dvorci ili kamene utvrde. No, također je zabilježeno i to da nema naselja u kojemu su dvije crkve toliko blizu jedna drugoj poput ovih naših, u središtu pušćanske župe.

U današnje vrijeme, u kapeli MB Čiselske, služi se sveta misa na Svijećnicu, 2. veljače. Tada se, tradicionalno, skupljaju i darovi za Bogosloviju, a vjernici mogu čuti svjedočanstva prisutnih bogoslova. Oduvijek je to bio lijep i dirljiv dio misnoga slavlja. A tek na Veliku Gospu (*Velku Mašu* ili *Velku Mešu*) u kapeli Majke Božje Čiselske posebice je svečano. Već dugo godina na taj blagdan misno slavlje predvodi pater Franjo Pšeničnjak koji je, do sada, jedini zaređeni svećenik iz pušćanske Župe sv. Jurja. Sveta misa se služi i na blagdan rođenja BDM, na Malu Gospu (*Malu Mašu* ili *Malu Mešu*) te na Uskrsni i Duhovni ponedjeljak. Osobito svečano je i na blagdan BDM od Krunice, 7. listopada. Tada je i poseban doživljaj ljubavi i zajedništva kada, uz pjevanje pučkih marijanskih pjesama krene obilaženje vjernika oko oltara Majke Božje Čiselske.

Pogled s vrha Cirkvenog brijega na crkvu sv. Jurja sredinom 20. stoljeća

Pogled s vrha Cirkvenog brijega na Župnu crkvu sv. Jurja danas

Župna crkva sv. Jurja i kapela Majke Božje Čiselske sredinom 20. st.

Cirkveni brijeg sa Župnom crkvom sv. Jurja i kapelom Majke Božje Čiselske danas

Zahvale Majci Božjoj sv. Krunice

Ljepotu marijanskih pjesama ne treba posebno naglašavati. Pa ipak, naše iz pušćanske župe oduvijek su pobuđivale pozornost i zanimanje etnomuzikologa. Za *Zaprešićki godišnjak 1996.* godine mr. Miroslava Hadžihusejnović-Valašek prva je obradila i objavila tekstualne i notne zapise svjetovnih, duhovnih, pa tako i romarskih pjesama koje se pjevaju samo u pušćanskoj župi.

Za ovo prvo izdanje naše brošure, neke *romarske popievke* opisao je i priredio etnolog Ivica Ivanković iz Kupljenova, mjesta koje također pripada *puščanskoj fari*. Prof. Ivanković s *KUD-om Kupljenovo*, čiji je dugogodišnji član i voditelj, za svetke hodočasti i u župnu crkvu i u kapelu u Donjoj Pušći pa misna slavlja ponekad uljepšavaju svetim, a posebno rado romarskim kajkavskim *popievkama*.

Naša ljubezna Gospa – Majka Božja Čiselska…

Ivica Ivanković, prof.

Gda sem još leta Gospodnjega 2012., svojim Kupljenčicam i Kupljencom (ali i drugima), spisal knigu ***Kupljenski spomenar – 1. diel – Tanci i popievke*** h poglavlju o „starim cirkvenim, svetim i romarskim popievkama“ kupljenskoga kraja teri pripada h pušćajnsku faru Svetoga Jurja i Majki Božjoj Čiselskoj (govorilo se i Čisielskoj) zapisal sem dost negdašnjih, kaj pučkih kaj mešnih popievki. Ne znam ni sam kaj bi rekel, tere mi se zmed tih cirkvenih i svetih popievki kaj ih mi f kupljenskome KUD-u denes popievamu, bolj dopadaju: ***adventske***, ***božićne***, ***zviezdarske***, ***korizmenske***, ***vuzmene*** ili pak ***romarske***. Nektere si i denes znamu f cirkvi zapopievat če smu si skup pri meši, a znali smu i f kakovoj prošeciji ili bilo gde drugdi zapopievat če je velečasnomu bilo praf i za volju.

Te cirkvene i svete popievke – to su takove popievke da su nam sem skup, našim več pomalo trudnemi dušicam praf liepi duhovni užitek i liek. Radi je popievamu si, i mladi teri je znaju, a stareši pak pogotovu, i žejnske i muži. Bili mi v nošnjaj (ili f sagdanjoj opravi), gda god popievamo molitvu ili nekteru svetu popievku, muži mam skidaju škrljake z glave, a naše žejnske popievaju sklopljeni ruk. I to mi je liepo i videti i čuti… Rieči tih popievki, kak i te žejnske sklopljene ruke, zaziv su i potvrda vere, ufanja i životne radosti. Mojst je to tak zato kaj si moji Kupljenci f KUD-u popievaju te *svetešnje* popievke kak i se druge, iskreno i ze srca, bez pretvaranja i prenemaganja – jer i to je jihovo kupljensko i starinsko, i to je nasliedstvo tero dobro poznaju i imaju rad; to su popievke tere su mogli čujti jer su jem to njihovi stariji zdavna popievali i tak h veri živeli.

I nima tu nikakove računice ni glume. Kaj god da doj veli ili misli – to se popievalo i popieva se za diku nebesku, na slavu Majki Božjoj i falu Bogu prezmožnomu teri je svojga Sinka za naše spasenje dal.

Marija je vesela b'la, oj Marijo, kad je Sinka začela, oj Marijo…
Marija je vesela b'la, oj Marijo, kad je Sinka nosila, oj Marijo…
Marija je vesela b'la, oj Marijo, kad je Sinka rodila, oj Marijo...

Naša ljubezna Gospa Majka Božja Čiselska, prosi za nas Jezuša.

Pametim da smu jemput tu popievku, tera se je negda i h adventsko vrieme mogla popievat, f prošeciji zdušno popievali na Tielovo leta Gospodnjega 1999., gda je velečasni Ban (dok je još bil pušćajnski župnik) prošeciju peljal od gornje cirkve Majke Božje Čiselske prama doljnjoj, k Svetomu Juri. Nafčila nas je to predi popievat naša draga **Štefanija Turk** (rođ. Kuhada, 1931.) z Pušćajnskoga Hruševca. Unda smu pak za tum popievkum štukali mam drugu tak da smu za Štefinum nevestum i Kupljenčicom **Ljubicom Turk** *Rudinom* (rođ. Tucman, 1936.), tera ima praf starinski i topli bogomdani glas, popievali i *Pojte pojte romari k Majki Božjoj Čiselski*.

Zmed sih naših nasledovanih popievki – **romarske** spadaju sikak med najliepše. Največ smu tih naših (ali i drugih popievki) nafčili popievat za našum Ljubicom i Štefanijom Turk (une dvie su već denes 80 i 85 liet stare). Une su pak čudaj kupljenskih romarskih popievki čule i nafčile od svoje pokojne strine, Kupljenčice **Jagice Turk** (rođ. Rakoci, 1914. – 2004.). Od Jagice je i moja mama vučila i nafčila vodit romarsku *Vesela budi Marija*. Ta se je popievka takaj mogla popievati i h adventsku dobu i k Božiću, kak i popievka *Prva je vura* i *Vedro je nebo, temna noć* kaj sem je v svojem spomenaru zapisal. Pokojna Kupljenčica **Ljubica Turk** *Vidina* (rođ. Matković, 1919. – 2008.) za se vieke nas je zadužila jer smu po jejnomu (bar f knjigu!) zapisali i zapametili popievku *Išla išla Marija na gore presvete*. I ove druge *Turkinje* su ju znale, ali ne tuliko kuliko una. Ja sem još leta Gospodnjega 2002. po popievanju pokojnoga Kupljenca **Dragutina Škovrana** (1950. – 2010.), ali i Pušćanov – dragoga pajdaša, ali pokojnoga **Stjepana Juga** kaj su mu govorili *Kraš* ili *Febo* (1939. – 2015.) i **Dragutina Juga** (rođ. 1949.) z Gornje Pušće – zapametil i nafčil vodit našu mušku *Pojte pojte romari*, a po popievanju naše Štefke (kaj sem ju več predi naglasil) 2010. nafčili smu i staru popievku *Hote hote romari*.

Dok se je tak išlo, negda i pešice, žejnske su v rukaj naviek molitvenik v rupčeku držale i prebirale krunicu, *čislo*. Če se je kam dalje išlo, h svoje su *logožare* ili *rogožare*, spletene z lika, obično znale spremit i nekakovu brašju, kak poputbinu, malo jela i nekaj za pit da put bude lakši. *Logožar* su pak obavezno nakinčile z raznim cvetjem, h pušlek zvezanim, da se zna *da ideju na Bistricu.* To se je cvetje unda pri jontaru Majki Božji ostavilo. Gda god su čez leto bila kakova prošćenja, svetki i godi, bil je odnaviek običaj da se nekaj deci domof donese, kakof darek – igračku, konjeka, tičicu na šćapu, kakof sveti kipec ili medenjakof, a to ove naše stareše žejnske, moja mama pak pogotovu, i den-denes tak dielaju.

Zbiljam, negda su ti naši hodočasniki ili kak se reklo **romari**, popievali jako liepe romarske popievke. To su bile takaj kak popievke-molitve našoj nebeskoj Majki i tak se je sigdi prosilo jejni zagovor pa kam got da se je išlo. Z kupljenskoga i pušćajnskoga kraja išli su i hodočastili na Bistricu, k Majki Božjoj Bistričkoj. Tak se još i denes obavljaju ti svečani pohodi i ide na shodišće

ne samo na Mariju Bistricu, neg i na Trsat, Trški Vrh, h Remete, h Međugorje i drugam, a našoj Majki Božjoj Čiselskoj jako rietko. Gli tak smu samo jemput kaj se morem zmislit od nove dobe, za našum Ljubicum si popievali v gornjoj cirkvi (kapelici) staru marijansku popievku kaj ju samo pušćajnska fara popieva – *Denes nam je Velka meša*. Moralo je to bit baš na samu Velku mešu, 15. dana nekteroga meseca velkomešnjaka, jer pametim da smu bili v nošnjaj i da su to za nami (kupljenskim „kudovcima“) i si drugi popievali, i Pojatenci, i Pušćani, i drugi Kupljenci i si ki su pri toj meši bili, gda se je okolo jontara ophajalo. Osim toga, negda su Kupljenčice, ali i druge žejnske z naše pušćajnske fare Svetoga Jurja, veruvale da na samu Velku mešu, baš na taj dan, Majka Božja na nebu deci tera su na porodu hmrla liepe jabuke deli. Tak unda matere, tere god su tak pri porodu diete zgubile, taj dan nisu štele jabuke jest kaj bi više jabuk ostalo Majki Božjoj za tu drobnu dečicu v nebu. Zato se i popievalo:

Denes nam je Velka meša bu Marija v nebo šla,
una si bu tam zebrala de bu 'na prebivala.
Za sobom bu prepeljala su dečicu malenu,
sakom bude v ruke dala jenu liepu jabuku.

Oj Marijo, majko naša, peljaj nas pred Jezuša.

Dalje se pak vu toj popievki nabraja:

Za sobom bu prepeljala se junake ledične
Sakom bude v ruke dala jen zeleni ružmarin.

Za sobom bu prepeljala se devojke ledične.
Sakoj bude v ruke dala jenu bielu liliju.

Znam da je negda h cieloj našoj fari takof običaj bil da, kad bi hmrl neoženjeni mladi dečko unda su jengovi pajdaši, ki bi ga pratili uz bieli lies, nosili saki kiticu zelenoga ružmarina naopak prikopčenu na lievu stran polek srca i to bi, predi neg ga pokopaju, za jem hitili v grob. Tak su nosile i puce kad bi hmrla neoženjena mlada puca: isto bi delale kad bi ju pratile – na bielomu liesu je znal biti i vienec od bielih ljiljanof teri se, skup z bielimi kiticami, hital v grob za jum. Tak je to negdi za siguru još i denes… A da to se skup na kraju ima i nekakove veze ne samo ze životom ili ze smrtjum, neg i z verom i z našom Majkom Božjom Čiselskom, to je lefko čujt i videti v zajdnjoj kitici kad se popieva:

Za sobom bu prepeljala se nevoljne grešnike (ili se neverne grešnike).
Sakom bude v ruke dala jenu svetu krunicu.
Oj Marijo, majko naša, peljaj nas pred Jezuša.

Zato denes, i zutra, i naviek:

Naša ljubezna Gospa – Majka Božja Čiselska – prosi za nas Jezuša!

Kupljenčice f prošeciji na Pušći, na Tielovo 1999.

Marija je vesela b'la

(po pjevanju Štefanije Turk iz Kupljenova, rođ. Kuhada 1931.)

♩. ≈ 36

1. Ma - ri - ja je ve - se - la b'la, oj Ma - ri - jo, ___

kad je Sin - ka za - če - la, oj Ma - ri - jo. ___

Na - ša lju - be - zna Go - spa, Maj - ka Bo - žja Či - sel - ska,

pro - si za nas Je - - zu - - - ša. ___

2. Marija je vesela b'la, oj Marijo, kad je Sinka nosila, oj Marijo.
Naša ljubezna Gospa, Majka Božja Čiselska, prosi za nas Jezuša. (2x)

3. Marija je vesela b'la, oj Marijo, kad je Sinka rodila, oj Marijo.
Naša ljubezna Gospa, Majka Božja Čiselska, prosi za nas Jezuša. (2x)

Pojte, pojte romari

(po pjevanju Ljubice Turk [Rudine] iz Kupljenova, rođ. Tucman 1936.)

2. De su oni romari,
ki su lani gor bili? (2x)

3. Il su živi, il mrtvi,
il vu Božjoj milosti? (2x)

4. Nisu živi, ni mrtvi,
več vu Božjoj milosti. (2x)

5. Pokrila ih zemljica,
zarasla ih travica, procvala im ružica.

*6. Procvala im ružica
do Majke Božje Čiselske. (2x)

Denes nam je Velka meša

(po pjevanju Ljubice Turk [Rudine] iz Kupljenova, rođ. Tucman 1936.)

1. De - nes nam je Vel - ka me - ša bu Ma - ri - ja v ne - bo šla,

de - nes nam je Vel - ka me - ša bu Ma - ri - ja v ne - bo šla!

Za sobom bu prepeljala su dečicu malenu. (2x)
Sakom bude v ruke dala jenu liepu jabuku. (2x)
Oj Marijo, majko naša, peljaj nas pred Jezuša. (2x)

2. Denes nam je Velka meša bu Marija v nebo šla! (2x)
Za sobom bu prepeljala se junake ledične. (2x)
Sakom bude v ruke dala jen zeleni ružmarin. (2x)
Oj Marijo, majko naša, peljaj nas pred Jezuša. (2x)

3. Denes nam je Velka meša bu Marija v nebo šla! (2x)
Za sobom bu prepeljala se dievojke ledične. (2x)
Sakoj bude v ruke dala jenu bielu liliju. (2x)
Oj Marijo, majko naša, peljaj nas pred Jezuša. (2x)

4. Denes nam je Velka meša bu Marija v nebo šla! (2x)
Za sobom bu prepeljala se nevoljne grešnike. (2x)
Sakom bude v ruke dala jenu svetu krunicu. (2x)
Oj Marijo, majko naša, peljaj nas pred Jezuša. (2x)

Povijest kapele Majke Božje Čiselske u Župi sv. Jurja, Donja Pušća

Marijansku pobožnost i svetu krunicu tijekom stoljeća prihvatile su mnoge obitelji te ih slave i mole u kapelama, župnim crkvama, sve do najvećih svjetskih katedrala. Majku Božju i svetu krunicu slave i mole vjernici i u dalekim katoličkim misijama. Ta divna pobožnost i danas privlači i okuplja na molitvu ljude svih slojeva, pokušavajući tako pronaći neke nove forme i načine razmatranja otajstava spasenja.

Molitva sv. Krunice ili sv. Čisla (*čislo* – staroslavenski – broj, na uzici nanizana zrnca za brojenje molitava koje se ponavljaju) posebni procvat dobiva u 15. stoljeću, kada se počinju uspostavljati i brojna marijanska svetišta. Riječ „krunica“ umanjenica je od riječi kruna, a uveo ju je mistik dominikanac Heinrich Seuse iz Konstanze. U njegovo doba bio je običaj da se zaljubljeni međusobno daruju krunama – vijencima ruža. To ga je navelo na ideju da Blaženoj Djevici Mariji isplete vijenac od 150 ruža i tako je nastao dvostruki naziv – krunica i/ili ružarij.

Blagdan Blažene Djevice Marije od Krunice, koji se slavi 7. listopada, ima i svoju povijesnu pozadinu. Naime, u 16. stoljeću Europa se našla pred velikom opasnošću od osmanlijskih osvajanja koja su prijetila osvajanjem cijele Europe. U nizu različitih poticaja na otpor, papa Pio V. pozvao je 1569. godine kršćanski svijet i na molitvu svete Krunice. Dana 7. listopada 1571. došlo je do odlučne pomorske bitke kod Lepanta u Korintskom zaljevu, u Grčkoj, u kojoj je ujedinjena španjolska, venecijska i papinska flota, pod zapovjedništvom Don Juana d´Austrie, pobijedila tursku silu. Za uspomenu na tu veliku pobjedu papa dan 7. listopada proglašava blagdanom „Gospe od Pobjede”. Godine 1573. spomendan mijenja ime u „Blagdan svete Krunice”, odnosno „blagdan Kraljice od Krunice”. U sjeverozapadnoj Hrvatskoj Majka Božja od Krunice naziva se i Majka Božja Čiselska.

Za uvid u povijest nastanka te događaje u i oko kapele Majke Božje Čiselske trebalo bi odrediti nekoliko područja i smjerova istraživanja, neposredno povezanih s poviješću Pušće u cjelini. Pritom mislimo na društvene odnose i događaje tijekom povijesti, gospodarske prilike, demografska kretanja pa i istraživanja kartografskih spomenika. Zbog širine teme, koju ostavljamo za skoru budućnost, ovom prigodom navest ćemo tek nekoliko osnovnih podataka iz starije povijesti Pušće.

Osim spominjanja crkve sv. Jurja iz godine 1204. (o čemu piše Đurđica Cvitanović), najstarija pisana povijest datira iz godine 1209. kada kralj Andrija II. izdaje listinu knezu Vratislavu kojom mu daje prostor od Zagrebačke gore na istoku, Save na jugu te Sutle na zapadu, čime se stvara susedgradsko vlastelinstvo. Za snalaženje u zamršenome povijesnom spletu događaja u našem kraju, neophodno je poznavanje i praćenje rodoslova susedgradskih vlastelina te njihova patronata, obaveza i dužnosti skrbljenja o pušćanskim crkvama, kapelama, župnicima, učiteljima i kmetovima. Napuštanjem Susedgrada dolazimo do zadnjih patrona – kolotara pušćanske župe koji su bili s vlastelinstava Novi Dvori, Lužnica te Kraj.

U svoje vrijeme neki od njih su obnašali i bansku čast. Već u 14. stoljeću Pušća se spominje kao jedna od tri seoske općine – sučije susedgradskog vlastelinstva i to kao oznaka područja. Naime, još u 16. stoljeću kmetovi župe sv. Jurja se nalaze u selu Pustodolu. Naziv ili toponim Pušća potječe od pridjeva pust, što označava pustu nenaseljenu zemlju. Prema pučkoj predaji ta se opustošenost se povezuje s najezdom Osmanlija, što ima malo vjerojatno budući da se ime Pušća spominje i prije osmanlijskih prodora u sjeverozapadnu Hrvatsku.

No, vratimo se našoj Majci Božjoj Čiselskoj.

Đurđica Cvitanović (hrvatska povjesničarka umjetnosti, Gospić, 1. ožujka 1924. - Zagreb, 12. svibnja 2009.) u svojim istraživanjima navodi da je župa nastala godine 1501., odvajanjem od Župe Brdovec. Tezu potkrepljuje navođenjem prvog poznatog župnika u Pušći te navodi kako se crkva spominje već 1204. godine u spisima zagrebačke nadbiskupije. Sa stajalištem Đurđice Cvitanović slaže se i vlč. Vinko Kanižaj (upravitelj župe od 1965. do 1971. godine), što spominje u *Spomenici župe sv. Jurja* (1955. - 2015.), koja se čuva u župnom arhivu u Pušći.

Stjepan Krivošić (hrvatski povijesni demograf i kulturni povjesničar, Sisak, 17. rujna 1918. – Zagreb, 15. kolovoza 1999.) istražujući povijest katoličkih župa, navodi da se Župa sv. Jurja Mučenika prvi put spominje godine 1361. prigodom oslobađanja susedgradskog vlastelinstva od slavonskih banova.

Nadbiskupski arhiv u Zagrebu pak, između ostale građe, čuva i Kanonske vizitacije s protokolima. Radi se o zapisnicima tijekom pohoda tj. vizitacije crkvenih poglavara – arhiđakona ustanovama i osobama za koje su izravno odgovarali. Arhiđakoni su bili biskupovi pomoćnici u upravljanju biskupijom, zaduženi za arhiđakonat, teritorijalnu jedinicu u sastavu biskupije.

Godine 1989. u izdanju „Kršćanske sadašnjosti“, Metod Hrg i Josip Kolanović izdaju „Vizitacije zagrebačke (nad)biskupije 1615. – 1913.“. Župa Pušća prema tom prikazu vizitacija pripada u arhiđakonat Katedrala, kao i njezine susjedne župe. Najstarije vizitacije za Župu Pušća datiraju iz 1622. godine. Osim *Općeg inventara kanonskih vizitacija* te analitičkog popisa

protokola u knjizi se navodi *Kazalo župa s kronološki navedenim pohodima župama*, s naznakom knjige i stranice na kojoj se tekst vizitacije nalazi. Koristeći tako protokol iz 1669. godine, oznake 45/I, 109, Đurđica Cvitanović detaljno opisuje srednjevjekovnu crkvu sv. Jurja te njezin interijer. Utvrđuje da crkva nikada nije bila zapuštena te spominje područne kapele, pri čemu utvrđuje da su nastale približno kad i župa. Pri tome navodi kapelu sv. Andrije, kapelu sv. Katarine i kapelu sv. Marije Magdalene, dok se kapela Majke Božje Čiselske ne navodi. No, spominje se prebendarska kapelica sv. Ivana Krstitelja za koju se pretpostavlja da se nalazila povrh kapele Majke Božje Čiselske. Taj podatak mogao je navesti Stjepana Hruševara na pogrešan zaključak o vremenu gradnje kapele Majke Božje Čiselske.

Od 1661. do 1692. godine Župom sv. Jurja u Donjoj Pušći upravljao je vlč. Martin Petrović te su u tom razdoblju izvršene brojne kanonske vizitacije u župi. Tako su u vizitacijama 1677. godine vizitatori zabilježili postojanje zavjetne slike iznimne ljepote i vrijednosti. Ta slika, posvećena Blaženoj Djevici Mariji, nalazila se u jednome od bočnih oltara u župnoj crkvi. Već tada vizitatori spominju kult i posebno slavljenje Majke Božje od Krunice.

Na prijelazu 17. u 18. stoljeće u župi je posebno razvijeno štovanje lika Blažene Djevice Marije od sv. Krunice. U to vrijeme upravitelj župe bio je Matija Špoljarić (1696. - 1723.). Tada nastaje Bratovština kršćanskoga nauka pod titularom – Rozarija. U knjigama Bratovštine bili su upisani ženski i muški članovi župne zajednice te su zajedno sa svećenikom utjecali na jačanje vjere i prosvjećivanje puka. Godine 1712. donijeta je odluka, a tek 1720. godine i započela gradnja kapele Majke Božje od sv. Krunice na Cirkvenom brijegu iznad Župne crkve sv. Jurja Mučenika. Povjesničarka umjetnosti Đurđica Cvitanović odredila je točnu godinu izgradnje kapele prema kronogramu na atici oltara, koji se kao jedinstveni primjerak ubraja među najvrjednije sakralne inventare sjeverozapadne Hrvatske. Nadalje, Cvitanović opisuje kapelu: „Njezin je ideator Wolfgang Reisinger iz Štajerske koji je svojim sredstvima dao izvesti oltar do danas štovane Majke Božje Čiselske, kako je prozvana u narodu. Jedinstven je to primjerak oltara u Hrvatskoj. Prema istraživanjima porijekla toga unikatnog oltara, dr. Doris Baričević pronašla je u okolici Maribora u mjestu Limbuš oltar tog tipa, također zavjetno djelo jedinstveno u Štajerskoj. Povezuje ga s donatorom Wolfgangom Reisingerom, a njegov boravak u Pušći, kao i njegovo zauzimanje za gradnju crkve u Pušći, nije do danas objašnjen.“.

Povjesničari umjetnosti i restauratori do sada su najveću pažnju posvetili istraživanju kapelice s vrijednim oltarom. Gjuro Szabo, ravnatelj Zemaljskog povjerenstva za čuvanje spomenika u izvještaju za 1911./12. godinu zauzima se za to umjetničko djelo. Spašava ga da se ne ukloni iz crkve i ne zamijeni s nekim modernijim radom, kako se to dogodilo u župnoj crkvi sv. Jurja Mučenika. U tome mu je pomogao konzervator i arhitekt Pilar, poznat po strogim prosudbama, te je oltar sačuvan u izvornom obliku.

Prof. Artur Schnaider fotografirao je oltar i snimak je sačuvan u njegovoj zbirci u Strossmayerovoj galeriji starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Oltar je prije neuspješne obnove također snimila dr. Doris Baričević, uz opis i vrednovanje te jedinstvene umjetnine: „Retabl oltara Majke Božje Čiselske izvire iz četiri vaze. Loza se razgranala u stablo, Marijin kip u niši usred loze sa zrelim grozdovima u društvu je svetaca i anđela koji izviru iz isprepletenog lišća vinove loze oko medaljona u kojima su naslikani prizori iz krunice. Realističan barokni drveni retabl – bogato obojen i pozlaćen, atektonskog tipa, neobičnog sadržaja, izvorno još daleko raskošniji, morao je već tada biti čudesne ljepote. U lađi kapele nalaze se i skromniji oltari sv. Ivana Krstitelja i sv. Franje Ksaverskog. Na propovjedaonici su slike u ukladama. Rustično izvedene klupe su iz 1819. godine. Nad ulazom je zidano pjevalište s drvenim parapetom. Sakristija je, kao i crkva, svođena baroknim svodom. U sakristiji su stube za propovjedaonicu. Prozor je zaštićen rešetkom od kovanog željeza, rad umjetničkog obrta. Barokno svetohranište se može se obnoviti i izložiti kao vrijedan ukras. Klasicističkoj sakristiji, uz male popravke vrsnog stolara, produžit će se vijek i bit će svrhovito korištena.“.

Đurđica Cvitanović pak zaključuje kako su kapela Majke Božje Čiselske i Župna crkva sv. Jurja svojim položajem srasli s prirodom te su međusobno usklađeni. Svojom dominacijom nad okolinom župe, obje čine prepoznatljivu vizuru identiteta Pušće te su sklad prirode i spomenika, ujedno i spoj duhovnosti i umjetnosti.

Oltar Majke Božje Čiselske

Oltar sv. Ivana Krstitelja

Oltar sv. Franje Ksaverskog

Nezaobilazno vrelo za istraživanje povijesti kapele Majke Božje Čiselske su župne spomenice. Jedna od njih čuva se u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu, a nosi naziv „Zapisnik Uspomenah Župe Puščanske Sv. Jurja Viteza i Mučenika pod Ravnateljstvom Stepana Matkovića Župnika od leta Gospodnjeg 1841.". Vlč. Stjepan Matković upravljao je župom od 1841. do 1867. godine. Nemjerljive su njegove zasluge u prosvjetnom i duhovnom uzdizanju župljana. Također je s velikim žarom prionuo obnovi Župne crkve sv. Jurja. Godine 1856. obnovljenu župnu crkvu posjetili ban Josip Jelačić i njegova supruga Sofija te su nazočili misnom slavlju i velikoj narodnoj svečanosti. Zbog posebnih zasluga u pušćanskoj župi, vlč. Matković postao je kanonikom na zagrebačkom Kaptolu.

Vlč. Marko Vajdić upravljao je pušćanskom župom od 1883. do 1890. godine. Vajdić piše: „Kapelu sv. Andrije i Majke Božje Čiselske pa Župnu crkvu sv. Gjurja oštetio je potres strašni od 9. studena 1880. na toliko da nebijahu prikladne za bogoslužje. Pa i ista premila naša Majka Bl. Dj. Marija mora u kapelici svog svetog Čisla s vana i s nutra tako dugo gledati i trpjeti grube podrtine, teške rane nanošene od strašnog potresa.". No, predanim zauzećem svećenika i šekutora te financijskom podrškom kolatora 1885. godine, kapela je popravljena i šteta donekle sanirana.

Ovdje treba napomenuti da je za svaku kapelu i župnu crkvu postojala posebna blagajna u koju je svećenik odlagao prikupljeni novac svojih vjernika. U Nadbiskupskom arhivu postoji posebna knjiga kapelskih blagajni s točnim iznosima glavnice, prihoda, rashoda te kamata na posuđeni iznos u tekućoj godini. O tome svjedoči i sljedeći citat: „Godine 1885. dozvolom preč. nad. Stola podigla se je glavnica kapele Čisla Bl. Dj. Marije od 513 f i 3 nč i upotrebljena na popravak potresom nastradale iste kapele. Narod je k toj svoti doprinio milodara 768 f i 51 nč. Tim novcem kapela je sva obnovljena. Uz to je po zlataru Wagmaisteru dala obnoviti tri žrtvenika i prodikalnica a dobila je posve novi šari cementalski pod. Kapela je za bogoslužje opet otvorena dne 4. listopada iste godine. Uz veliku radost naroda svečano je blagoslovljena po Josipu Cigleru župniku Stubičkom. Prigodno slovo govorio je vlč. g. Ignjat Pavliček župnik Kraljevečki. Prisutni bijahu svi susjedi i občinsko poglavarstvo .".

Zapis iz 1886. godine pak kaže: „Kapelu Čisla Bl. Dj. Marije obljubi narod na toliko da si je zaželio istu dati pomaljati. Da te žrtve nebudu uzaludne odlučismo stari krov prem inače popravljen zamieniti skroz novim. U tu svrhu počeo je za zimskih dana u župni dvor svažati hrastove ter iz njih pripravljati daščice i drugo gradivo za krov. U sred leta kad smo slutili stalnije vrieme bacili smo stari krov ter ga brzo zamienili novim. Crkva nije za tog vremena pretrpila nikakve navale od kiše i druge nezgode. Posao je rukovodio domaći tesar Pavao Krčelić iz Žlebca a uzanj domaći drugi tesari i radnici. Osim gradiva i djelatne snage narod je žrtvovao još milodara za tu svrhu 228 f 27 nč."

Godine 1887. vinovu lozu u puščanskom kraju poharala je filoksera – trsna uš, prenesena 1860. godine iz Amerike u Europu. Zabilježeno je da se u Hrvatskoj pojavila još 1880. godine te poharala vinovu lozu i na brdovečkom, marijagoričkom i pušćanskom području. Njena pojava utjecala je na to da padine Cirkvenog brijega postanu golet, kakve su sve do današnjih dana. Župnik Vajdić piše: „Filoksera. Ta po trsje ubitačna vuš počela je u Kraju župe Marije Goričke u trsju vlastelina Karla Sigmunda kolotara pušćanske župe. Od onuda širila se je dalje te je ove godine pokazala svoje tragove u župničkom trsju zvanom Bigovčak pod kapelom M. B. Čiselske. U subotu poslije zastupljanja gospodnjeg pozvao sam puk svoj te sam ga procesijom odveo u kapelu M. B. Čiselske. Da ondje po njezinom zagovoru zamolimo Boga te odvratio od nas bič srditosti svoje.“ Velečasni Vajdić 1889. godine u Spomenici župe sa žaljenjem zapisuje statističke podatke o količini proizvedenog vina te konstatira kako je ona uslijed filoksere drastično pala. „U jesen je sav preostali diel trsja izkrčen.“.

I sljedeći upravitelji župe, župnici vlč. Josip Šimečki i vlč. Martin Gecina, njeguju sa svojim vjernicima štovanje Majke Božje Čiselske. Osnivaju se muška i ženska molitvena društva Presvetoga Srca Isusova – Bratovštine kršćanskog nauka. Nadalje je zapisano kako je 1929. godine na kapeli Majke Božje Čiselske popravljeno pročelje, a godine 1931. darovima župljana, što u novcu što u drvima te, naravno, s puno dobre volje u djelu, popravljene su stepenice od Župne crkve sv. Jurja Mučenika do kapele Majke Božje Čiselske. Nanovo je posađen i vinograd, te voćnjak.

Općina Pušća je godine 2005. ostvarila projekt izgradnje novih stepenica čime je olakšan pristup kapeli mještanima iz „donjih“ dijelova župe. Župljani se sjećaju i makadamskog puta od središta Pušće do Dorčića te dalje dobro utabane vijugave staze do kapele, kojom je „tekla“ rijeka vjernika. Župljani Hruševljani, Pojatenci i Kupljenci dolazili su do kapele gornjim putevima.

Velečasni Fran Eugen Petreković 1938. godine zabilježio je mraz u mjesecu svibnju koji je uništio voćnjak i vinovu lozu na Crikvenom brijegu. U Petrekovićevim zapisima vrlo malo se može iščitati o pušćanskim kapelama. Treba uzeti u obzir i njegovo upravljanje župom staviti u vremenski kontekst. Naime, on je upravljao župom uoči, za vrijeme i neposredno nakon završetka II. svjetskoga rata. Zabilježio je tek popravak krova na tornju kapele Majke Božje Čiselske 1943. godine.

No, Petreković nije zabilježio kako je 1950. godine, pred sam njegov odlazak iz župe, na kapeli Majke Božje Čiselske izbio požar. I danas su živi očevici toga nesretnog događaja. U monografiji „Pedeset godina dobrovoljnog vatrogastva u Mariji Magdaleni 1965. – 2015.“ zabilježana su sjećanja Stjepana Horvata, člana dobrovoljnog vatrogasnog društva koje je tada djelovalo u Pušći. Horvat je svjedočio da su vatrogasci krenuli gasiti požar na krovu kapele, ali su ih u tome spriječile tadašnje vlasti.

Od 1950. do 1955. godine, upravitelj pušćanske župe bio je vlč. Josip Pašić. No, on nije zapisivao podatke u *Župnu spomenicu* koju je započeo voditi vlč. Matković još davne 1841. godine, nego je zapisivao u posebnu knjigu. Pašićeva spomenica također se nalazi u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu. Pašić je vrlo detaljno opisao požara, ali i sve ostale događaje i odnose na župi u poslijeratnim godinama.

Dana 29. listopada 1950. Pašić je zapisao: „21. III. 1950. – utorak – duvao je jak vjetar. Po podne toga dana trinaest sati i trideset minuta izbio je požar na crkvi Majke Božje Čiselske na vrhu brijega iznad župne crkve. Do požara je došlo ovako. Pod strehom je bilo mnogo ptičjih gnijezda. Dva sina Jakova Prstačić zvanog Bregeš (jedan cca. 12, drugi cca. 14 godina) zapalili su ta gnijezda. Crkva je bila pokrivena drvenim dašćicama (šindrom). Vatra je zahvatila te suhe daščice, a vjetar raspirivao vatru i uskoro je cijela crkva, to jest krov i toranj, bila u vatri. Ljudi su se strkali, ali sve što su mogli učiniti bilo je spašavanje stvari koje su se nalazile u crkvi. Kip Majke Božje smješten je na oltar u župnoj crkvi. Izgorio je sav krov i sav toranj. Unutrašnjost crkve vatra nije zahvatila. Tako je spašen izvanredan izrezbareni oltar. U tom požaru je stradalo veliko zvono Presvetoga Trojstva, koje je nabavljeno 15. IV. 1922. godine. Napuklo je u velikoj toploti. Župljani su odmah organizirali sakupljanje dobrovoljnih priloga pa je nabavljen crijep i istesana krovna konstrukcija te je krov ponovno postavljen. Toranj je ostao krnj: bez svoje piramide. A zvono je dano da se prelije. Preliveno zvono je teško 540 kg. S dopuštenjem Duhovnog stola Br. 5029/50 od 24. X. 1950., danas sam to preliveno zvono blagoslovio, pa je postavljeno u toranj na svoje staro mjesto. Narod je među sobom govorio da su komunisti nagovorili djecu da zapale crkvu. To su pričanje čuli i komunisti, pa je počeo progon onih koji su to pričali. Prstačićima se nije ništa dogodilo.“

Tijekom Prvoga svjetskog rata crkvena zvona su se skidala za potrebe ratne industrije. Isto se dogodilo i sa svim zvonima u župnoj crkvi i filijalnim kapelama župe Pušća. Nakon rata lijevala su se nova zvona te se vraćala u zvonike crkava.

Satni mehanizam u kapeli Majke Božje Čiselske

Zvono Majke Božje Čiselske

S koliko je ljubavi i poštovanja kip Majke Božje Čiselske vraćen u kapelu možemo saznati iz Pašićeva zapisa zapisanog na Veliku Gospu 1954. godine: „Danas je kip u svečanoj procesiji odnešen u kapelu i postavljen na svoje staro mjesto na oltar. Jučer su momci i djevojke kapelu očistili, oribali. Te su iste djevojke danas, obučene u bjelini kao za vjenčanje, kip na svojim ramenima odnjele iz župne crkve u kapelu. Kip su na nosiljci nosile djevojke naizmjenično. Pred kipom je išlo sedamnaest djevojaka sa zapaljenim svijećama, također u bjelini, kao za vjenčanje. Svijeće sam im ja poklonio. Pred djevojkama je išlo osamdeset djevojčica također u bjelini sijući latice od cvijeća. Kip je do sada bio obučen kao „djevica". Sašivši novu haljinu obukao sam kip kao kraljicu. Dan je bio lijep, topao i sunčan.".

Župna spomenica od 1955. do 2015. godine nalazi se u župnom arhivu. Prvi je u nju zapisivao župne podatke vlč. Martin Sakač koji je zabilježio da je na zvoniku kapele Majke Božje Čiselske postavljen križ na mjestu izgorjele lukovice – kupole tornja.

Kapela Majke Božje Čiselske u prvoj polovici 20. st.

Kapela Majke Božje Čiselske 1967. godine

Nakon vlč. Vinka Kanižaja za upravitelja Župe sv. Jurja imenovan je vlč. Milan Večerić. Odmah po dolasku, on pokreće inicijativu za izgradnju nove kupole tornja na kapeli da ne bi Majka Božja Čiselska bila „kao vatrogasni toranj koji se vidi iz daleka." Godine 1975. postavljena je tako nova lukovica zvonika, nalik baroknoj na crkvi sv. Jurja te sada masivni zvonik značajno određuje volumen kapele.

Vrijedno je još napomenuti podatke iz *Župne spomenice* iz 1976. godine kada je zapisano da je barokni oltar u kapeli očišćen i obojen, a 1982. godine kapela je elektrificirana, zahvaljujući dobrovoljnom radu župljana koji su iskopali kanal za elektrifikaciju. Velečasni Večerić je obnovio i fasadu kapele te je izvršio i elektrifikaciju zvona.

Godine 1987. za upravitelja župe imenovan je vlč. Josip Ban. Odmah po dolasku predano se zauzima za brigu o filijalnim kapelama pa tako i za kapelu Majke Božje Čiselske. U vrlo pedantno vođenim zapisima u *Župnoj spomenici* možemo pročitati izvorni tekst romarskoga napjeva „Danas nam je Velka maša", koji se pjeva samo na blagdan Velike Gospe i to samo u pušćanskoj fari.

Godine 1990. obnovljen je oltar Majke Božje Čiselske. Nakon toga postavljena je rasvjeta oko kapele i sanirano krovište te obojana kupola tornja. Na prozorima u lađi napravljeni su prekrasni vitraji. Budući da se radilo o zahvatima koji su zahtijevali znatna financijska sredstva, vlč. Ban dao je izraditi prigodne satove s likom sv. Jurja te je njihovom prodajom prikupio donacije za uređenje kapele. Za ovu prigodu treba posebno istaknuti da je vlč. Ban 1998. godine dao trasirati stazu Križnog puta za koju se u idejnom projektu sadašnje „Staze života“ Arhitektonskog fakulteta – Zavoda za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhiktekturu navodi: „...kako je odlično uklopljena u topografiju terena.“

Njegov nasljednik, vlč. Ivan Kovačić također je svojim zalaganjem pridonio očuvanju povijesne sakralne baštine pušćanske fare.

Današnji župnik Župe sv. Jurja, vlč. Franjo Tkalčec, zabilježit će u *Župnoj spomenici* da je, zahvaljujući inicijativi i financiranju Općine Pušća, baš za njegova upravljanja župom u podnožju Majke Božje Čiselske, uređena padina pod nazivom „Staza života“ te su postavljene postaje Križnoga puta, rad samoukog kipara Franje Haramine.

Majka Božja Čiselska i nadalje će okupljati svoje župljane i brojne romare.

„Staza života“ s novopostavljenim postajama Križnoga puta, rad samoukog kipara Franje Haramine

I ISUSA OSUĐUJU NA SMRT

II ISUS PRIMA NA SE KRIŽ

III ISUS PADA PRVI PUT
POD KRIŽEM

Povjest za Kapelicu Majke Božje Čiseljske u Pušći Godine 1928.

Što znamo o Kapelici Majke Božje Čiseljske

Kapelica Majke Božje Čiseljske nalazi se na znamenitom brijegu u području mjesta Pušća dolj. No upravo u mjestu Pušća, brijeg se sa svake strane strmo diže, a na vrhuncu toga strmog brijega nalazi se ista Kapelica, dok sjeverno od Kapelice spajaju se sa ovim brijegom ostali bregovi po kojima su naseljeni žitelji sela Bregovljana. Za ovaj brijeg na kojem se nalazi ista Kapelica, računa se da je skoro najveći između svih Pušćanskih bregova, i osobito cijele one okolice. Od ove Kapelice iz istog brijega ljepi je pogled na daleko kao napr. na cijelu Zagrebačku goru, Savu i na ostale gore, kao i u onoj okolici vidjeti je mnogo večih i manjih Crkvica i starih Gradova. Cijelo ovo brdo gdje se nalazi ista Kapelica zasađeno je najviše vinogradima i voćnjacima, dok upravo pred Crkvom nalazi se jedno drvo t.z. Lipa već dosta staro samo što nije visoko jer je sve zaraslo zimselenom t.z. Bršljan. Sa sjeverne strane Crkve zasađeno je više komada mlađih drveta istog naziva Lipa. Seoske kuće nalaze se u daljini od Kapelice na 1/4 km i više, dok severo-zapadno od Kapelice na 200 koračaja nalazi se jedna mala kučica još sa nekom malenom zgradicom žitelja Stjepana Dorčića. Jugoistočno od Kapelice na 1/4 km na brijegu nalazi se jedna velika zidana kuća poput dvorca gosp. Josipa Juga sa ostalim i zgradama, pred istom kućom južno prostire se veći dio vinograda istog vlasnika. Na južnom podnožju od iste Kapelice u dolini nalazi se Župna Crkva sv. Jurja te Župni Ured sa ostalim zgradama, te u blizini Župnog Ureda nalaze se dvije seoske kuće sa ostalim zgradama gde stanuju župljani t.z. Cirkveni. Od Župne Crkve sv. Jurja u dosta strmo brdo do Kapelice Majke Božje Čiseljske broji se 190 do 200 drvenih stuba.

Pripovjeda se da je najprije temelj izabrao za Kapelicu sv. Mariju Magdalenu u Pušći i istu sagradio gosp. Mato Bužan, koji je bio vlasnik u ono doba Dvorca u Gornjoj Pušći gđe se sada nalazi Udruga Hrvatskih učiteljica. Te da je bio isti gosp. veliki griješnik stoga odlučio je sagraditi Kapelicu na onom mjestu i to Posvečenu sv. Mar. Magdaleni, jer da je ona bila griješnica, vršeći pokoru te postala Sveticom. Od kada je dao isti gospodin sagraditi ovu Kapelicu od toga doba nazvala se je ona okolica selom sv. Mar. Magdalena.

Pripovijeda se da kada je bila Kapelica sv. Mar. Magdalene svršena, a istom Gospodinu ostalo je još mnogo njegova imutka, te da je jednoč isti gosp. bio u lovu u Pušći, te da je na istom brijegu pod nekim drvečem zaspao, gđe je sada Kapelica Majka Božja Čiseljska, te da je isti gosp. sanjao da spava u Crkvi Majke Božje. A kad se je probudio promatrao je ovaj brijeg i isto mjesto gđe je spavao i što je sanjao. Time ustanovi da mu se to u snu javilo da bi još ovdje moro sagraditi

Kapelicu Majke Božje. I on uzme nekoliko malih štapova te ih pobode u zemlju, koliko je naumio sagraditi Kapelicu. A kada je otišao ovaj gosp. iz ovog mjesta, tu je neki pastir pasao stoku za kojega se govori da se je zvao Dorčić, te da je povadio iz zemlje ove štapove i poboo natrag u zemlju samo što je proširio onaj okvir, tako da su u istoj formi bili pobodeni smo što su zauzimali veći prostor. Kada je došao po drugi put gosp. Mato Bužan na isto mjesto i vidio da mu je plan proširen, tada je računao da je to upravo Božja Mogućnost, da mora veću Crkvu graditi nego što je on naumio. I od sada počeo je graditi isti gosp. i ovu istu Kapelicu Majke Božje Čiseljske koja je i danas, ali za svoga života je nije mogao posve svršiti. Zidovi, krov i Toranj to je bilo svršeno za njegova života, samo što je toranj bio niži i sa drvenim daskami pokriven, ali u unutrašnjosti nije bilo svršeno sve, osobito nije još Oltara podignuo. Kada je umro gosp. Mato Bužan, pokopaše ga po njegovoj želji u istoj Kapelici.

Pripovjeda se da za neko vrijeme poslje njegove smrti, javio se je isti gosp. u snu svojoj Suprugi te da joj je napomenio da neka proda sve što imade još od imutka i da neka podigne Oltar Majki Božjoj u istoj Kapelici. Žena se je razabrala i učinila tako kako je sanjala. Kapelica Majke Božje Čiseljske sagrađena je u veličini poput drugih većih Župnih Crkva te se ističe sa svojom ljepotom na ovako velikom brijegu. Oltar je još isti i danas koji je u početku podignut, ali tako ljepi da se danas bi rijetko našao u kojoj Crkvi ili nigdje, on je načinjen sav poput vinograda i grožđa sa mnogim Anđelima. Kip Majke Božje Čiseljske je vrlo ljepi, to nemožemo znati dali je odpočetka u Oltaru bio baš ovaj kip ili je bio koji drugi izrađen na platnu kakovi su obično bili Kipovi večim dijelom po svima Crkvama u Oltaru, o tom nemožemo danas ustanoviti, jer u današnje doba nitko ne pamti drukčije nego ovako kako je danas. Kapelica Majka Božja Čiseljska imade još druga manja dva Oltara i to sv. Ivana i sv. Franje, no ovi kipovi izrađeni su na platnu. Kapelica imade ljepu Šekrestiju u Crkvi Propovijedaonicu, Kor i Orgulje sve poput koje veće Župne Crkve. Govori se da je Majka Božja Čiseljska u prijašnje doba iz ovog mjesta dijelila mnoge milosti svima koji su se utjecali zagovorom k njoj. Tako se pripovjeda da je bio jedan čovjek u prijašnje doba krivo obtužen da je ukrao jedne volove i stoga razloga je bio u okovima, te je po zagovoru M. B. Čiseljske oslobodio se tih okova te ih je donio u istu Kapelicu gđe se i danas nalaze isti okovi iza oltara u Kapelici.

Nadalje se pripovijeda da se je jedan Turković iz Zaprešića utopio u Savi a Mati njegova nije dugo znala gđe joj je sin, te ga je zagovarala M. B. iz Pušćanskoga brega, da ga želi vidjeti ili živoga ili mrtvoga, te da je isti isplahnuo iz Save isti dan ali naravski mrtav. Tako se govori da strani ljudi koji nisu bili mogući da hodočaste M. B. Čiseljskoj te su se utjecali njoj po zagovoru Majki Božjoj iz Pušćanskog brijega, dok su drugi opet hodočastili iz dalnjih krajeva k ovoj Kapelici i utjecali se po zagovoru M. B. Čiseljskoj. Tu su bile sv. Mise mnogo puta u godini po običaju kao i danas, te i danas dolaze i strani župljani da obave svoj zagovor svaki puta kad god je sveta Misa u istoj Kapelici, osobito na Čiseljsku Nedelju kada je ovdje lijepo proštenje.

Što nadalje znamo o Kapelici M. B. Čiseljske.

Pripovjeda se da što se pamti Kapelica M. B. Čiseljske je imala uvijek veliko i ljepo zvono oko 500 kg težine te se uvijek ovdje zvoni kao i danas na molitvu u jutro o podne i navečer jer se odavde čuje nadaleko zvonjava jer je Kapelica na velikom brijegu. Kapelica M. B. Čiseljske imade zemljišta za uzdržavanje Kapelice oko 1 ½ jutara, natom zemljištu nalazi se vinograd oranica i nešto zasađene t.z. gacije za sječi kolje za vinograd. U prijašnje doba dok je bio stari vinograd te je ovo sve zemljište bilo zasađeno onim vinogradom, tu je bio u ono doba nedaleko od Crkve iskopan u zemlju i sazidan jedan veliki podrum gđe se je spremalo Crkveno vino i vinsko suđe, i u istom podrumu je bila smještena t.z. Preša za gnječenje grožđa, od ovoga podruma se još i danas temelj vidi. Kod Kapelice M. B. Čiseljske spominje se Šekutor Stjepan Andraka koji je bio i selski Starješina. u Prijašnje doba stajale su u blizini Kapelice neke drvene zgrade sa slamom pokrivene ove zgrade bile su t.z. Klijeti gđe se je spremalo vino i vinske sude, ove klijeti su bile župljanov Vugecov iz Hrebine te su kasnije iste izgorele, no Kapelici se nije od toga požara ništa dogodilo dok neki kažu da bio toranj malko oštećen od istog požara.

Kako smo prije naveli da je imala Kapelica niži toranj pokriven sa drvenim daskama taj toranj se je došao i kako se pripovjeda da je bio nešto oštećen od požara, te su gosp. Veličasni Župnik Pušćanski Manjkas i Šekutor Stjepan Andraka, nabavili novi toranj. Plan novoga tornja je bio takav kakav je u Brdovcu na Župnoj Crkvi kod sv.Vida. graditelj novoga tornja je bio iz Zagreba koji se je zvao Jakuš, te je isti graditelj onaj toranj koji je bio u planu za Kapelicu M. B. Čiseljsku odpremio nekoj drugoj Crkvi, a ovaj toranj koji je sada kod Kapelice bio je određen nekoj drugoj Crkvi te ga je isti graditelj dopremio k ovoj Kapelici. No gosp. Župnik Manjkas je znao kako je to izašlo te da je prešutio o tom jer da mu nije bilo badava, pošto je i ovaj ljepi toranj samo ipak nije onaj koji je bio u planu kakav je na Brdovcu kod sv. Vida. Novi toranj podignut je od prijašnjega zida nekih pet metara viže na drvene stupove, te je ostao tako smješten na tima drvenima stupovima više godina.

Za vremena gosp. Veličasnoga Manjkasa bilo je u Kapelici M. B. Čiseljske veliko i lijepo zvono koje se je nadaleko čulo, u to doba je bio zvonar koji se je zvao Cirkveni tada je jedanput isto zvono puknulo, tada je gosp. Župnik Manjkas menjao iz Beča sa zvonoljevcem za ovo puknuto zvono te je dobio drugo novo koje je bilo isto glasno i ljepo zvono, te nam je isto zvono bilo oduzeto sa drugima ostalim manjimi zvonovima u vrijeme svjetskoga rata koji je nastalo god 1.914 a ono puknuto zvono je zvonoljevac nešto ispravio te ga je prodao pod novo u susjednu Župu Luka. Kod Kapelice M. B. Čiseljske nalazilo se je uz veliko zvono još jedno manje zvono dok u Župnoj Crkvi su bili četiri zvona, tada su jedno manje zvono prenesli iz Župne Crkve k istoj Kapelici tako da su bila u Kapelici tri zvona i u Župnoj Crkvi tri, pošto nije ista Kapelica daleko od Župne Crkve, tada se je zvonilo kod jedne i druge Crkve sa svim zvonovima kada bi bila Procesija i

za Pokojnikom ko bi tako zahtijevao toga je bilo divno čuti kada se je sa šest zvona zvonilo, no u vrijeme Svjetskoga rata god. 1914 je svih šest zvona oduzeto. Kako smo prije naveli da je za vremena gosp. Župnika Manjksa i Šekutora Stjepana Andrake od kojega Šekutora se i danas porodica nalazi u selu Bregovljana, bio nabavljen novi toranj ovaj koji je i danas kod Kapelice M. B. Čiseljske, te je bi podignut više od staroga zida nekih pet metara na drvene stupe, te je na istim stupovima i ostao do vremena gosp. Veličasnog Župnika Vajdiča, tada je bio Šekutor iste Kapelice sve do svoje smrti Petar Ljubić od kojeg se i danas porodica nalazi u selu Hrebina.

Šekutor Petar Ljubić mnogo se je brinuo za Kapelicu. Tada za vremena gosp. Župnika M. Vajdića dao je onu šupljinu na tornju između stupova sazidati sa ciglom i sve što se tiče zida izvana obnoviti, nabavio je u toranj veliki Crkveni Sat, koji sat je uvijek bio dobar do Svjetskog rata koji je nastao god 1914. tada su Kapelici zvona oduzeta, od tada sat nije radio i tako danas stoji stroj od sata u Tornju. Isti Šekutor dao je istodobno i ljepo bojadisati Kapelicu sa slikama ovako kako je još danas, isto obnoviti Kor i druge sve popravke je poduzeo. U Kapelici na Koru nalaze se ljepe Orgulje no to nismo ustanovili u koje doba su prestale raditi, te još i danas nisu za uporabu kao i sat dok se nebi obnovilo jedno i drugo. Nadalje istodobno imala bi se dijeliti u Župi Pušćanskoj sv. Potvrda (Firma) i to u istoj Kapelici, neznamo ili sa razloga toga ako je slučajno bila Župna Crkva u isto doba u kakovom popravku, tada je gosp. Župnik Marko Vajdić dao pozvati župljane sa Šekutorom Petrom Ljubićem nato da bi se načinile drvene nove stube kojih se broji od Župne Crkve do Kapelice M. B. Čiseljske do 200 kom. te su župljani odmah načinili u osam dana prije dolaska Biskupa pošto su već iste stube bile vrlo slabe ili nikakove, te su isto tako i danas slabe. Govori se da kada su bile ove stube sve iznova načinjene da je to bilo upravo divota za vidjeti a kasnije su se samo nešto obnavljale. Kapelica M. B. Čiseljske nije imala čitavo ratno vrijeme nijednog zvona koje je trajalo i dulje od četiri godine, pošto nisu imale i druge Crkve.

No Šekutor Petar Ljubić uzeo si je trud odmah iza Svjetskoga rata već u punoj starosti, te je počeo sabirati milodare za nabavu novoga zvona. Svaki župljan mu je rado dao te je nakupio milodara do početka god. 1921 daje mogao nabaviti zvona za Kapelicu M. B. Čiseljske 530 kg teško, koje se je plačalo kg čistog zvonoljeva 30. Dinara te je koštalo to zvono oko 16.000 Dinara. Te je isto zvono prispjelo uoči Uzkrsnih Blagdana god. 1921. uz veliko slavlje i veselje. Blagoslov novoga nabavljenog zvona obavio je domaći gosp. Veličasni Župnik Pušćanski Stjepan Ključarić, a zvonu je Kumovao domaći gosp. Josip Jug rodom iz Pušće. Isto zvono javilo se je prvi put svojim ljepim glasom na Veliku subotu kod sv. Mise po običaju kod odvezanja zvona tada je sve željno slušalo staro i mlado, pošto je bilo u ono doba i sedam godina stare djece koji nisu nikada čuli kod Crkve zvona zvoniti. I tako je Kapelica M. B. Čiseljska i danas u ljepom redu, no

Crkva je pokrivena malenimi drvenimi pločicama, a toranj sa plehom koji se ističe još i danas sa svojom ljepotom, iznutra je Kapelica još i danas dobro ušćuvana i Oltari isto ozdo je načinjena sa lijepimi pločicami od kamena. No bilo bi dobro da je moguće poduzeti popravak Orgulja i u tornju sata, za sati bi trebalo nabaviti jošte jedno zvono a isto bi mu bio nužan i drugi popravak. Šekutor Petar Ljubić još za života uzimao si je trud za daljnju nabavu zvona u Župnu Crkvu i što bi bilo nužno kod Kapelice M. B. Čiseljske. Isti Šekutor Petar Ljubić spominje se dugogodišnji ne samo kod Kapelice M. B. Čiseljske nego zajedno i kod Kapelice sv. Katarine u Selu Hrebina, te je isti mnogo žrtvovao kod svakog Posla kod ovih Kapelica a i kod Župne Crkve. Poslije smrti Šekutora Petra Ljubića izabran je za Šekutora Kapelici M. B. Čiseljske pl. Juraj Hadrović iz sela Žlebca i zamjenik Petar Kozlek iz sela Dubrava te se sada ista dvojica brinu za Kapelicu M. B. Čiseljsku.

Ovu Povjest zabilježio je Stjepan Hruševar
U Pušći 29/12 Prosinca god. 1928.

Stjepan Hruševar – Sosek,
samouki kroničar pušćanske župe

Dražen Mihok

Stjepan Hruševar - Sosek rođen je 20. listopada 1894. godine u Mariji Magdaleni. U župnoj knjizi Župe sv. Jurja *Status Animarum* („Stanje duša“) zapisano je da je Štefan Hruševar, četvrto dijete Bolteka Hruševara i Ane, rođ. Šinko.

Godine 1920. vjenčao se s Katom Šinko s kojom je imao sedmero djece. U rodnoj Mariji Magdaleni živio je do završetka 2. svjetskoga rata kada je rasprodao imanje i odselio k djeci u Zagreb, gdje je živio do svoje smrti 1956. godine.

Pokopan je na zagrebačkom groblju Miroševac.

Zlatko Bočkal, unuk Stjepana Hruševara, jednom prilikom je izjavio kako nadimak za Stjepana – *Sosek* – i nije pogrdan. Također, svjedočio je da se njegov djed Stjepan Hruševar - Sosek po završetku Prvoga svjetskog rata pješice vratio s ruskog fronta! Sosek je bio nadaren za pisanje te ga stariji Magdalenščani još pamte kako sjedi u trnacu pišući, dok mu prilaze pojedini sumještani i nasilno oduzimaju zapise. Naime, Sosek je zapisivao i pojedinosti iz seoskog života koje se nisu baš svima svidjele. Još dugo su se prepričavale svakakve zgode sa Sosekom, a posebno na sastancima dobrovoljnog vatrogasnog društva, gdje su prisutni žalili što se njegovim zapisima o povijesti Pušće izgubio svaki trag.

No, 2008. godine Stjepan Mihok – Žuti uručio mi je prijepis Sosekovih bilješki pod naslovom „Povijest Pušće“, koji mu je predala Gordana Radaković. Mojem oduševljenju nije bilo kraja! Autorica prijepisa, Gordana Radaković, kratko je zapisala: „Original ove povijesti nalazi se kod kćerke pokojnoga Stjepana Orinčića, Zore Stunković rođene Orinčić, a ovo je prijepis originala napravljen 2008. godine za potrebe Konzervatorskog zavoda Ministarstva kulture Republike Hrvatske.“ Naime, tada su se obavljale pripreme za obnovu kapele sv. Andrije u Bregovljani pa su zapisi Stjepana Hruševara bili i te kako zanimljivi i korisni Konzervatorskom zavodu.

Naravno, da sam se nakon informacije o postojanju originalnih Sosekovih zapisa odmah uputio Zori Stunković. No, uslijedilo je razočaranje.

Naime, radilo se o prvom prijepisu dokumenta „Povijesti Pušće“ iz 1972. godine, u kojem ondašnji odličnik Stjepan Orinčić dopisuje: „Povod prikupljanja ove historije bio je prvi puta 1. svibnja 1960. godine kada se u Domu kulture Pušća održavala priredba pod nazivom „Mikrofon je vaš“, a s ciljem prikupljanja podataka o prošlosti Pušće. Najveći dio ove historije napisao je

rukom i to krasopisom neki Hruševar Stjepan 1928. godine. Ne zna se kojima podacima se je služio, ili iz crkvenih knjiga ili iz nekih drugih izvora. Ova historija postoji pisana rukom."

U potrazi za rukopisom uputio sam se zatim na pravo mjesto – nasljednicima Stjepana Hruševara. Unuk Stjepana Hruševara, Zlatko Bočkal, omogućio mi je uvid u izvorni rukopis našeg Soseka. Moram priznati da sam, listajući taj stari rukopis, osjetio veliko strahopoštovanje prema požutjelome spisu i tom krasopisu koji je i danas obiteljsko naslijeđe obitelji Bočkal.

Što sve sadrži Hruševarova „Povijest Pušće"? To je svojevrsni dokument koji sadrži četiri zasebna rukopisa, i to:

„Povijest za Župnu crkvu sv. Jurja u Pušći, godine 1928."

„Povijest za Kapelicu Majke Božje Čiseljske u Pušći, godine 1928."

„Povijest za Kapelicu sv. Katarine u Pušći, godine 1928."

„Povijest za Kapelicu sv.Andrije u Pušći, godine 1928."

Hruševar sva četiri rukopisa potpisuje riječima: „Ovu Povijest je zabilježio Stjepan Hruševar iz sela Marije Magdalene U Pušći dne 30/12 Pros.Godine 1.928."

U dodatku „Povijesti za Župnu crkvu sv. Jurja" zapisano je: „A Kapelica bi bila najstarija između ostalih Kapelica i to Kapelica sv. Marije Magdalene, a zatim Kapelica Majka Božja Čiseljska. Za ove dvije Kapelice govori se da su sagrađene negde prije 400 godina. A za Kapelicu sv. Katarine i sv. Andrije nismo primili točnih podataka o njihovim starosti."

Iz čega je i odakle Stjepan Hruševar - Sosek crpio podatke za pisanje svojih rukopisa? Pretpostavljam da mu je izvor bila pučka usmena predaja – legende, priče, anegdote te župni zapisi do kojih mu je pristup bio omogućen zahvaljujući prijateljskim odnosima s pušćanskim svećenicima.

Godine 1928. velečasni Šimečki u *Župnoj spomenici* piše: „Sasvim je renovirana kapela sv. Marije Magdalene izvana i iznutra. Sva je nanovo oličena. Trošak je podmiren iz kapelske blagajne i dobrovoljnim darovima. Mnogo se kod svega toga istaknu kapelski šekutor Stjepan Hruševar koji je ponosan time da zdušno i ozbiljno shvaća čast i dužnost šekutora. Isti je šekutor napisao povijest župne crkve i svih područnih kapela."

Već sam spomenuo kako je naš Sosek bio nadaren za pisanje, iako u Spomenici pučke škole u Pušći od 1848. - 1914. godine, osim suhoparnih brojki učenika-sposobnjaka te imena visokih vizitatora škole, nema nikakvih zapisa o pojedinim polaznicima poimence. Stjepan Hruševar bio je samo jedan od brojeva sposobnjaka. Nikakvo isticanje njegova imena nije zabilježeno u Spomenici škole te je nepoznanica koliko je godina osnovnoškolskog obrazovanja imao Hruševar.

Druga pretpostavka jest da mu je netko pomagao u zapisivanju sjećanja njegovih sumještana. Svojedobno je općinski matičar bio Karlo Horvat (1911.-1966.) iz Marije Magdalene koji je nakon četverogodišnjeg osnovnog obrazovanja, tri godine „stažirao“ kod izvjesnog Belinića, bilježnika u Pušći te tako stekao zvanje matičara. No, Karlo je 1928. godine imao samo sedamnaest godina te je malo vjerojatno da je bio od pomoći našem Soseku. Usprkos svim nagađanjima, Stjepan Hruševar jedini je napisao dragocjeni povijesni dokument za pušćansku župu. Naravno da u zapisima ima i dosta povijesnih netočnosti, ali one ne umanjuju vrijednost nastojanja, ni požrtvovnost Stjepana Hruševara u bilježenju događaja iz naše prošlosti.

Nama pak samo preostaje da se dostojno odnosimo prema toj baštini. U povodu najnovijega prostornog uređenja „Staze života“ s postajama Križnoga puta podno kapele Majke Božje Čiselske, prvi put objavljujemo Sosekove zapise o kapeli koja je davne 1928. godine bila predmet njegova istraživanja.

Kopija dijela teksta

Povjest

za

Kapelicu Majke Božje Ćiseljske

u

Pušći Godine

1928.

Kopija naslovnice

Sveta krunica

Kako moliti krunicu?

Držeći križić krunice, prekrižimo se i molimo *Apostolsko vjerovanje*.

Nakon vjerovanja moli se *Oče naš*, tri *Zdravo Marijo* i *Slava Ocu*, a zatim *Oče naš*, deset puta *Zdravo Marijo* i *Slava Ocu*.

Iza riječi *Isus* kod svake *Zdravo Marijo* dodaju se odgovarajući zazivi vjere, ufanja, i ljubavi te pojedinih otajstava:

Na tri prva zrna:

1. Koji neka nam umnoži vjeru.
2. Koji neka nam učvrsti ufanje.
3. Koji neka nam usavrši ljubav.

Radosna otajstva krunice (mole se ponedjeljkom i subotom):

1. Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela.
2. Koga si, Djevice, Elizabeti u pohode nosila.
3. Koga si, Djevice, rodila.
4. Koga si, Djevice, u hramu prikazala.
5. Koga si, Djevice, u hramu našla.

Žalosna otajstva krunice (mole se utorkom i petkom):

1. Koji se za nas krvavim znojem znojio.
2. Koji je za nas bičevan bio.
3. Koji je za nas trnjem okrunjen bio.
4. Koji je za nas teški križ nosio.
5. Koji je za nas raspet bio.

Slavna otajstva krunice (mole se srijedom i nedjeljom):

1. Koji je od mrtvih uskrsnuo.
2. Koji je na nebo uzašao.
3. Koji je Duha Svetoga poslao.
4. Koji je tebe, Djevice, na nebo uzeo.
5. Koji je tebe, Djevice, na nebu okrunio.

Otajstva svjetla krunice (mole se četvrtkom):

1. Koji je na rijeci Jordanu kršten bio.
2. Koji nam se na svadbi u Kani objavio.
3. Koji nam je kraljevstvo Božje navijestio i na obraćenje nas pozvao.
4. Koji se na gori preobrazio i svoju na slavu objavio.
5. Koji nam se u otajstvu euharistije darovao.

Na početku i na kraju Sv. krunice može se dodati ovaj zaziv:

„O, Isuse, to je tebi za ljubav, za obraćenje grešnika i kao naknada za uvrede, koje se nanose Bezgrešnom Srcu Marijinu.“

Poslije svake desetice može se dodati:

„O, moj Isuse, oprosti nam naše grijehe, očuvaj nas od paklenog ognja i dovedi u raj sve duše, osobito one kojima je najpotrebnije tvoje milosrđe.“

Na kraju krunice molimo:

„Zdravo, Kraljice, Majko milosrđa, živote, slasti i ufanja naše, zdravo! K tebi vapijemo prognani sinovi Evini. K tebi uzdišemo, tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni, dakle, zagovornice naša, one svoje milostive oči na nas te nam poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagoslovljeni plod utrobe svoje. O blaga, o mila, o slatka djevice Marijo!“

Literatura i fotografije

„Zapisnik Uspomenah Župe Puščanske Sv.Jurja Viteza i Mučenika pod Ravnateljstvom Stepana Matkovića Župnika od leta Gospodnjeg 1841.“. Nadbiskupski arhiv u Zagrebu

Cvitanović, Đurđica; Laljak, Stjepan. Župa Pušća - Župna crkva i kapele: Zaprešićki godišnjak 2002.: Ogranak Matice hrvatske Zaprešić, 2003. (uredio Stjepan Laljak), str. 80. – 95.

Hrg, Metod; Kolanović, Josip. Kanonske vizitacije zagrebačke nad(biskupije). Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1989.godine

Ivanković, Ivica. Kupljenski spomenar, 1.diel – Tanci i popievke. KUD „Kupljenovo“ i FoMa – Zagreb, Kupljenovo, 2012.

Početak boljeg svijeta – Blažena Djevica Marija u Hrvatskom zagorju (uredio Stjepan Sučić) Krapina, 1998. godina

Krivošić, Stjepan. Slike iz prošlosti zaprešičkog kraja od 1209. do 1903. Matica hrvatska Zaprešić, 1993. godina

Pašić, Josip. Župna spomenica Župe sv. Jurja mučenika Pušća 1950. - 1955. godina. Nadbiskupski arhiv u Zagrebu

Zaprešićki zbornik, Narodno sveučilište Zaprešić, (uredio Tihomir Žiljak), 1988. godina.

Župna spomenica župe sv. Jurja mučenika u Pušći, 1955 - 2015. godina - Župni arhiv u Pušći.

Fotografije: Mladen Kozlek i obiteljski arhivi

Fototeka Ministarstva kulture, Konzervatorski odjel u Zagrebu

1950

ISBN 978-953-59247-0-8